

Besluitenlijst (concept) Commissie Ruimte

Datum	17 januari 2020
Tijd	9:00 - 11:00 uur
Locatie	Louise de Colignyzaal
Voorzitter	J.L. Kool-Blokland
Registratienr.	20002590
Link naar webcast:	https://channel.royalcast.com/provinciezeeland/#!/provinciezeeland/20200117_2
Aanwezig:	de leden R.L. Brunke, J.J. van Burg, H.J. van Geesbergen, A.J. Geluk, E.E.P.M. Heerschop, C. Jacobusse, T.A.O. Janssens, R.W. Koevoets, G.L.C. Lernout, M.A. Lippens-de Reu, G.C.J. Minderhoud, A. van de Ree, G.W.A. Temmink, S.H.J. Tuinder, J. van de Velde en M.A. van 't Westeinde
Tevens zijn aanwezig:	A. Pijpelink en B.L.L. van der Velde (GS), P. Smits, V.A. Klap en A.C. van Wallenburg (commissiegriffier)
Afwezig:	de leden V.L. Bosch, P. van Dijk, E.A.A. Hoecke, E.W. Vooijs, W. Willemse, K.M. Körver

Punt	Omschrijving
1	Opening en mededelingen van de voorzitter
2	Vaststellen agenda Aan de agenda is toegevoegd o.v.v. GS, onder agendapunt 3.1, brief GS van 14 januari 2020 over deelname Zeeland aan het Schone Lucht Akkoord (SLA). De inhoudelijke commissiebehandeling vindt plaats op 14 februari. Er is nu ruimte voor het stellen van vragen. Agendapunt 8 over houtrook wordt bij de vraagstelling betrokken. Ingekomen stukken ter kennisneming, nrs. 102 en 103 worden op verzoek van de heer <u>Van Burg</u> (SGP) in deze vergadering behandeld, na agendapunt 4. <u>Conclusie:</u> de agenda wordt aldus gewijzigd vastgesteld.
3	Informatie-uitwisseling, d.w.z.:
3.1	Mededelingen van gedeputeerden Gedeputeerde <u>Van der Velde</u> meldt de beantwoording van art. 44 vragen over het Schone Lucht Akkoord. Hij licht de achtergronden en het akkoord toe. Hij meldt de stand van zaken m.b.t. PFAS. Een compleet overzicht van de bodemkwaliteitskaarten Zeeland is medio juli 2020 beschikbaar. M.b.t. ingekomen stuk onder punt 101 geeft hij details en meldt dat het betreffende bedrijf passende maatregelen heeft genomen. Tot slot deelt hij de uitkomsten m.b.t. rapportage vergunningverlening Beelen. De heer <u>Van der Velde</u> (GS) verkent, als onderdeel van de uitvoeringsplannen voor het Schone Lucht Akkoord, samen met relevante partners zoals het RIVM en ondernemers, wat de mogelijkheden zijn om de luchtkwaliteit in Zeeland beter te meten. Hierbij zullen ook de uitkomsten van het Tauw-onderzoek worden betrokken.

Punt	Omschrijving
3.2	<p>Vragen van commissieleden over het nieuws van de dag</p> <p>De heer <u>Heerschop</u> (PvdA) informeert naar een verslag van de inspiratiebijeenkomst gebiedsvisie Veerse Meer van 18 november 2019 en wil dit graag ontvangen. Gedeputeerde Van der Velde zegt het verslag toe. Het zal als bijlage¹ worden toegevoegd aan de besluitenlijst.</p> <p>De heer <u>Van 't Westeinde</u> (CDA) heeft, n.a.v. een artikel in de PZC, vragen over het bezwaar van Provincie Zeeland tegen woningbouwplan gemeente Terneuzen. Gedeputeerde <u>Van der Velde</u> geeft een toelichting.</p> <p>De heer <u>Temmink</u> (GL) uit zorgen n.a.v. een uitzending van Nieuwsuur over plastic korrels. Ook in Zeeland zijn deze korrels in het milieu aangetroffen. Was deze informatie bekend en hoe wordt het probleem aangepakt?</p> <p>De heer <u>Lernout</u> (50PLUS) wijst op een proef in Vlaanderen met plastic rode zakjes in de Westerschelde. Is Zeeland over die proef geïnformeerd en wat behelst die?</p> <p>Gedeputeerde <u>Van der Velde</u> zal over beide onderwerpen navraag doen bij directie DCMR en RUD Zeeland. In de beantwoording zal het artikel in de PZC van 7 januari 2020 over plastic bolletjes worden meegenomen.</p>
3.3	<p>Andere vragen van commissieleden over onderwerpen die niet op de agenda</p>
4	<p>Gelegenheid om in te spreken</p> <p>Er zijn geen sprekers.</p> <p>Verslag Ambtelijk College Vlaams Nederlandse Scheldecmissie (VNSC) voorjaarsvergadering 5 juni 2019 - 20000722</p> <p>Afdoeningsvoorstel gewijzigd: behandelen.</p> <p><u>Toezegging gedeputeerde Pijpelink</u>: PS ontvangen het integrale verslagdeel² over Lange Termijn Perspectief (LTP) Natuur uit het groot verslag van de VNSC-vergadering van 5 juni 2019 ter informatie. De daarbij behorende adviesbrief van de Schelderaad is als extra bijlage toegevoegd. De link naar de systeemanalyse is de volgende: https://www.vnsc.eu/uploads/2019/05/rapport-systeemanalyse-schelde-estuarium-lr.pdf.</p> <p><u>Conclusie</u>: voldoende behandeld.</p>
5	<p>Brief GS van 24 september 2019 over Natuurbeheerplan Zeeland - 19424772</p> <p>Teruggevraagd commissie Ruimte 22-11-2019 door de leden Van der Ree (D66) en Lippens-de Reu (PvdA).</p> <p>Afdoeningsvoorstel: behandelen (informereren).</p> <p><u>Conclusie</u>: de brief is voldoende behandeld.</p>
6	<p>Brief GS van 14 januari 2020 (met bijlage) met reactie op voorstel AB RUD Zeeland, instemmen met ontwerp 1e Begrotingswijziging 2020 - 20000576</p> <p>Mogelijkheid tot indienen van een zienswijze door PS. Vaststelling zienswijze door PS uiterlijk 7 februari 2020.</p> <p>Afdoeningsvoorstel: behandelen</p> <p><u>Conclusie</u>: voldoende behandeld. De commissie adviseert PS geen zienswijze in te dienen.</p>

¹ Bijlage 1: verslag inspiratiebijeenkomst 28-11-2019 gebiedsvisie Veerse Meer

² Bijlagen 2: integraal verslagdeel LTP-N en adviesbrief Schelderaad

Punt	Omschrijving
7	E-mail (met bijlage) van Stichting Witte Wijk Sas van 5 november 2019 over vraag subsidie sloophuizen - 19430679 PS-besluit 17-12-2019: overdragen aan commissie. Afdoeningsvoorstel: behandelen (teruggevraagd o.v.v. fractievoorzitter PvdA) (informereren) <u>Conclusie</u> : voldoende behandeld.
8	E-mail burger van 22 november 2019 over "Houtrook is ziekmakend" - 19432458 PS-besluit 17-12-2019: overdragen aan commissie. Afdoeningsvoorstel: behandelen (teruggevraagd o.v.v. fractievoorzitter PvdD) <u>Afdoeningsvoorstel gewijzigd</u> : betrekken bij vragen over Schone Lucht Akkoord. <u>Conclusie</u> : voldoende behandeld.
9	Besluitenlijst (concept) van commissie Ruimte van 22 november 2019 Er zijn geen op- of aanmerkingen ontvangen. <u>Conclusie</u> : de besluitenlijst wordt ongewijzigd vastgesteld.
10	Toezeggingenlijst (bijgewerkt) commissie Ruimte - 194358575 <u>Hierbij is betrokken</u> : brief onder agendapunt 10.1 Afdoeningsvoorstel: behandelen toezeggingenlijst en instemmen met advies de volgende toezeggingen en/of moties af te voeren: Commissietoezeggingen nrs. 14 en 18.
10.1	Brief GS van 7 januari 2020 met afdoening toezegging nr. 18 Cie Ruimte over rapporten m.b.t. second opinion besluit RUD over vergister, met bijlagen – 20000074 <u>Conclusie toezeggingenlijst</u> : zonder discussie stemt de commissie in met afvoeren van toezegging nr. 14. De commissie stemt, na discussie, in meerderheid in met afvoering van commissietoezegging nr. 18. Ook voor dit onderwerp geldt de actieve informatieplicht GS.
11	Volgende vergadering: 14 februari 2020, aanvang 9:00 uur
12	Sluiting om 11.00 uur.
100	Ingekomen stukken ter kennisneming <u>Conclusie</u> : de commissie neemt kennis van de ingekomen stukken en stemt in met de gewijzigde afdoeningsvoorstellen.
101	Brief GS van 12 november 2019 over onderzoek naar legionella in biologische afvalwaterzuiveringsinstallaties - 19431068 Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming.
102	Verslag Ambtelijk College Vlaams Nederlandse Scheldecommissie (VNSC) voorjaarsvergadering 5 juni 2019 - 20000722 Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming. Afdoeningsvoorstel gewijzigd: agenderen ter behandeling o.v.v. het lid Van Burg (SGP).

Punt	Omschrijving
------	--------------

103	Verslag Ambtelijk College Vlaams Nederlandse Scheldecommissie (VNSC) najaarsverslag 13 november 2019 - 20001606
-----	--

Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming.

Afdoeningsvoorstel gewijzigd: agenderen ter behandeling o.v.v. het lid Van Burg (SGP).

Verslag startbijeenkomst gebiedsvisie Veerse Meer

Op maandag 18 november 2019 organiseerden de initiatiefnemende overheden rond het Veerse Meer, in samenwerking met bureau Wing, de startbijeenkomst gebiedsvisie Veerse Meer. Een gemengd gezelschap van 88 burgers, ondernemers en maatschappelijke organisaties (zie Bijlage 1) namen hieraan deel. Doel van de avond was om samen de belangrijkste omgevingskwaliteiten van het Veerse Meer te benoemen. Dit verslag vat de hoofdlijnen van de gespreksresultaten samen.

Zorgen & kansen

In twee gespreksrondes, in groepen van 7 á 8 deelnemers en onder begeleiding van een gespreksleider, ging men met elkaar in gesprek over de zorgen en kansen die men ziet voor de toekomst van het Veerse Meer. Na afloop van elke ronde konden deelnemers hun belangrijkste zorgen en kansen indienen via een online tool. Het overzicht van alle inzendingen werd middels een z.g. Wordle geprojecteerd en besproken. In een wordle geeft de grootte van elk woord aan hoe vaak de deelnemers dit onderwerp als zorg of kans benoemden.

Figuur 1: Wordle van door de deelnemers benoemde zorgen

Figuur 2: Wordle van door de deelnemers benoemde kansen

Omgevingskwaliteiten

Op basis van de benoemde zorgen en kansen werden na de pauze 12 thematafels ingericht rond de volgende onderwerpen:

- Ecologie en waterkwaliteit(tafel 1 en 2)
- Rust, ruimte en openheid(tafel 3 en 4)
- Verstening en toegankelijkheid...(tafel 5 en 6)
- Recreatieve voorzieningen(tafel 7, 8 en 10)
- Verkeer en vervoer.....(tafel 9)
- Eigenheid en identiteit(tafel 11)
- Watersport en beroepsvaart(tafel 12)

De deelnemers schoven aan bij hun thema van keuze. Het gesprek ging nu over de omgevingskwaliteiten die voor het betreffende thema van belang zijn. Omgevingskwaliteit werd in deze context als volgt gedefinieerd:

Een omgevingskwaliteit is een kwaliteit waaraan af te lezen is in hoeverre de fysieke leefomgeving beantwoordt aan verwachtingen en doelstellingen voor deze omgeving. Om deze kwaliteiten goed te kunnen monitoren is het belangrijk dat deze concreet en objectief zijn.

Per gesprekstafel werd uiteindelijk een top-3 aan omgevingskwaliteiten ingezonden. Deze is opgenomen in Bijlage 2 van dit verslag. Hieronder zijn de conclusies van de gesprekken op hoofdlijnen samengevat.

Waterkwaliteit

Door de verzilting van het Veerse Meer zijn de waterkwaliteit en de zoet-zout overgangen sterk verbeterd. Goed voor de ecologische kwaliteit, maar het brengt ook een toename van Japanse oesters, wieren en kwallen met zich mee. Dit is nadelig voor de recreatieve kwaliteit, met name als het gaat om de zwemwaterkwaliteit, de toegankelijkheid van oevers en strandjes en de bevaarbaarheid van het open water (i.v.m. wiergroei). Ook is er een toename van zoute kwel langs de randen van het Veerse Meer, waardoor de landbouw lokaal maatregelen moet nemen, zoals het uitoefenen van zilte teelten of extra beregening in droge periodes.

Accent op kwaliteitsverbetering

Een belangrijk signaal was dat men vooral wil uit gaan van wat er al is en met dat bestaande een kwaliteitsverbetering wil realiseren. Geef bestaande voorzieningen en infrastructuur een kwaliteitsimpuls, in plaats van uitbreiding of het toevoegen van nieuwe ontwikkelingen.

Recreatieve voorzieningen

Goede recreatieve voorzieningen zijn belangrijk voor de profilering van het gastheerschap rond het Veerse Meer. Het voorzieningenaanbod moet aansluiten op de steeds veranderende behoeftes van de maatschappij. Kampeerboerderijen en knooppunten werden genoemd onder de noemer innovatieve, slimme en multifunctionele voorzieningen. Ook is er een directe relatie met de kwaliteit van toegangswegen en een hoogwaardig openbaar vervoer. Waar dit gemeentegrenzen overschrijdt, vergt dit afstemming en samenwerking tussen de gemeentes.

Eigenheid

Het Veerse Meer is een uniek gebied. De eigenheid komt voort uit het samenspel van kleinschaligheid, historie, landelijkheid, luwte, rust, licht en duister. Belangrijke kwaliteiten die in de gebiedsvisie prioriteit moeten krijgen.

Natuurkwaliteit

De aantrekkelijkheid van het Veerse Meer hangt sterk samen met de natuur- en landschapskwaliteit die het in aanleg en door een verstandig beheer heeft meegekregen. Vanwege z'n rijke biodiversiteit is het Veerse Meer als Natura 2000 gebied aangewezen. Het belang moet niet worden onderschat. De natuur- en landschapskwaliteit is de belangrijkste onderlegger voor de toeristische en recreatieve kwaliteit van het gebied. Die kwaliteiten mogen niet in het gedrang komen doordat de natuurlijke draagkracht en het herstellingsvermogen van het Veerse Meer worden overschreden.

Open oevers

De weidsheid aan het Veerse Meer, als onderdeel van het open Deltalandschap, is een belangrijk kenmerk. Het behoud van zichtlijnen en geleidelijke overgangen van water via oevers naar land heeft meer betekenis dan openheid in fysieke zin: het gaat ook over de ecologische en esthetische waarde en de beleving daarvan. Zorgen zijn er over de snelheid waarin bebouwingsplannen langs de oevers nu worden gemaakt en uitgevoerd.

Zonering

Het Veerse Meer wordt getypeerd door een uniek en gevarieerd karakter. Dit vraagt om een aanpak die recht doet aan deze variatie. Aan verschillende tafels werd de behoefte aan zonering, aandachtsgebieden, een gebiedsaanpak en maatwerk ingebracht.

Funcities in balans

Een woord dat meermaals ter sprake kwam was balans. Balans tussen recreatieve ontwikkelingen en natuurkwaliteit, balans tussen inwoners en recreanten en balans tussen hoe het gebied nu is en hoe het zich in de toekomst ontwikkelt.

Diversiteit in recreatie

Het Veerse Meer is een aantrekkelijk recreatiegebied. Om dit te borgen, is het van belang in te zetten op diversiteit in recreatie, zowel qua dag- en verblijfsrecreatie als qua sociale doelgroepen en inkomensklassen.

Maatschappelijke meerwaarde

Ontwikkelaars en andere ondernemers zouden hun zogenaamde 'license to operate' moeten kunnen verdienen door te investeren in maatschappelijke meerwaarde, bijvoorbeeld via een bijdrage aan lokale publieke voorzieningen. Echter vergt dit ook duidelijkheid en een gelijk speelveld en gelijke spelregels vanuit de overheid.

Informatiebehoefte

Tijdens de startbijeenkomst werd ook aangegeven dat men behoefte heeft aan kerninformatie op het gebied van recreatieve voorzieningen, natuurkwaliteit en ondernemerschap. Het beschikbaar stellen van de juiste en relevante informatie kan onduidelijk en miscommunicatie wegnemen en een belangrijke feitelijke basis vormen voor de gebiedsvisie voor het Veerse Meer.

Ondernemerschap

Ondernemerschap is nauw verbonden met het Veerse Meer. Denk aan recreatie op land en water, horeca, landbouw, visserij en aquacultuur. Een aandachtspunt is de verhouding tussen lokale ondernemers en ondernemers van daarbuiten. Men ziet ook mogelijkheden voor slim ondernemerschap en samenwerking tussen ondernemers, die zo een gevarieerd pakket aan mogelijkheden kunnen aanbieden, in plaats van elkaar met vergelijkbare producten te beconcurreren.

Regie op uitvoering en handhaving

Een centrale aansturing en coördinatie van ontwikkelingen op en rondom het Veerse Meer ontbreekt momenteel. Dit is zorgelijk, zeker gezien de veelheid aan ontwikkelingen en initiatieven. Er is behoefte aan een integrale visie en een georkestreerde aansturing en regie. Dat betekent duidelijke kaders waarbinnen ruimtelijke inpassingen en investeringen voor ontwikkelingen gedaan kunnen worden. Tot 1999 werd een dergelijke rol ingevuld door het Recreatieschap Veerse Meer. Na die tijd werden de taken verdeeld over het waterschap en de omliggende gemeenten.

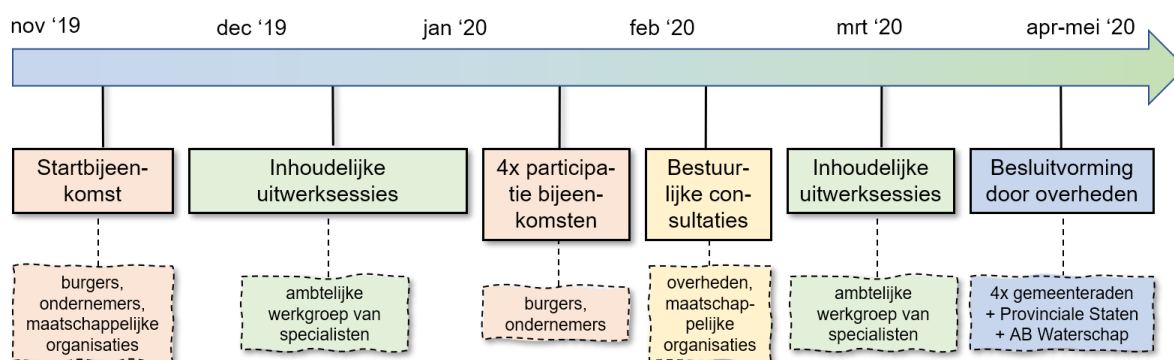
Deelnemers gaven ook aan het wiel niet opnieuw uit te vinden en gebruik te maken van het oorspronkelijk ontwerp voor het Veerse Meer van Nico de Jong uit 1966 en de diverse daaropvolgende gebiedsvisies, de laatste getiteld 'Rondom het Veerse Meer' uit 2004. Tot slot wordt benadrukt dat het niet alleen bij het opstellen van visies en regels moet blijven, maar dat deze ook moeten worden uitgevoerd en nageleefd. Daarbij komt ook handhaving kijken. Niet alleen de overheden, maar ook de maatschappelijke organisaties, ondernemers,

inwoners en recreanten dragen daarin verantwoordelijkheid. Om tegemoet te komen aan hun zorgen, vragen omwonenden om, hangende de totstandkoming van de gebiedsvisie Veerse Meer, lokale initiatieven en ontwikkelingen tijdelijk op te schorten.

Het vervolgproces

Deze startbijeenkomst markeerde het begin van de inhoudelijke gedachtenvorming over een integrale gebiedsvisie voor het Veerse Meer. In de komende twee maanden zal een ambtelijke werkgroep van specialisten de resultaten van vandaag verder uitwerken tot een conceptvoorstel. Dit conceptvoorstel zal gaan over de algemene principes, de ruimtelijke zonering en de reeds lopende initiatieven. Eind januari/begin februari zal dit conceptvoorstel worden besproken met de burgers, ondernemers en maatschappelijke partners. Vervolgens zullen ook de raden en staten van de initiatiefnemende overheden worden geconsulteerd. Nadat de resulterende aanvullingen en commentaren zijn verwerkt, zal een definitief voorstel ter besluitvorming worden voorgelegd aan diezelfde initiatiefnemende overheden. Daarmee wordt Fase-1 van de totstandkoming van de gebiedsvisie afgerond.

Figuur 3: Tijdsplan Fase-1 van totstandkomingsproces gebiedsvisie Veerse Meer

In Fase-2 (ca mei – november 2020) zullen de aldus vastgestelde algemene principes op lokaal niveau verder worden uitgewerkt. Een gedetailleerde planning van dat deel van het proces is nog in ontwikkeling.

Bijlage 1 – Herkomst van de deelnemers

Aantal deelnemers per woonplaats, per categorie

Woonplaats	Agrarisch	Bewoners-org.	Binnenvaart-org.	Horeca-ondernemer	Individueel	Ken-nis-inst.	NM &L-org.	Overheids-onst.	Recr. onder-nemer	Vis-serij-org.	Water-sport-org.	
Goes	28											
Goes (3)	1							1		1		
Wilhelminadorp (1)							1					
Wolphaartsdijk (24)		2		2	11		1		7		1	
Middelburg	15											
Arnemuiden (5)	1				2				2			
Kleverskerke (3)		1			2							
Middelburg (7)					1	1	1	1			3	
Noord-Beveland	15											
Colijnsplaat (1)	1											
Geersdijk (2)	1	1										
Kamperland (6)		2		1					3			
Kortgene (6)		1			2				3			
Veere	12											
Biggekerke (1)									1			
Domburg (1)		1										
Grijpskerke (1)											1	
Koudekerke (1)		1										
Veere (4)	1	2							1			
Vrouwenpolder (4)				1	1				2			
Overig Zeeland	9											
Burgh Haamstede (1)							1					
Terneuzen (1)											1	
Vlissingen (5)						1	2		2			
Zierikzee (2)										2		
België	2										2	
Noord-Brabant	1						1					
Zuid-Holland	5		1						4			
Totaal	87	5	11	1	4	19	2	7	2	25	3	8

Bijlage 2 – Top-omgevingskwaliteiten

Thema	Top-omgevingskwaliteiten (zoals ingevoerd door de gesprekstafels)
Ecologie en waterkwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> – gezond brak/zout water – bepalen capaciteit tav ecologie en waterkwaliteit – Natura 2000 biodiversiteit – waterkwaliteit zout water – biodiversiteit – open oevers
Rust, ruimte en openheid	<ul style="list-style-type: none"> – donkerte, stilte, weidsheid als sleutelbegrippen – landschap produceren in plaats van consumeren – meer natuurlijke inrichting (= rustgevend) – behoud van zichtlijnen, rust en ruimte in een open Delta landschap – bewaken en in stand houden balans tussen ruimte, leefbaarheid, natuur en ondernemen – éénduidige totaalvisie op beheer, onderhoud, regelgeving en handhaving
Verstening en toegankelijkheid	<ul style="list-style-type: none"> – weidsheid – openbaarheid oevers – geen nieuwe bebouwing buitendijks – bouwstop – verbetering bestaande accommodatie (zonder uitbreiding) – campings niet inruilen voor stenen
Kwaliteit recreatieve voorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> – vergezichten – kleinschaligheid – variteit in recreatie door de openbare toegankelijkheid – watersport en waterrecreatie, i.c.m.: – rust, ruimte en natuur – bereikbaarheid vanaf het water en kleinschaligheid
	<ul style="list-style-type: none"> – hoogwaardig openbaar toegankelijke voorzieningen voor bezoekers en inwoners – evenwichtige zonering en functies vanuit bestaande omgevingskwaliteiten – balans tussen beleving, omgeving, leefbaarheid in florerende economie
Verkeer en vervoer	<ul style="list-style-type: none"> – verkeersveiligheid – kleinschaligheid/karakterbehoud – volgordelijkheid van infra/voorzieningen
Eigenheid en identiteit	<ul style="list-style-type: none"> – natuur en rust – waterrecreatie – kleinschaligheid
Watersport en beroepsvaart	<ul style="list-style-type: none"> – landschap en oevers – faciliteiten recreatief en beroeps – watersportgebied voor iedereen

Gezonde Schelde, van levensbelang

Advies van de deelnemers aan de *joint fact finding* Langetermijnperspectief natuur Schelde-estuarium aan het ambtelijk college van de VNSC
25 april 2019

Geachte VNSC,

U heeft ons uitgenodigd een langetermijnperspectief voor de natuur in het Schelde-estuarium uit te werken. De eerste stap daarvoor is een gezamenlijke analyse van de natuur en een advies over het vervolgproces. In deze brief verwoorden wij de resultaten van die eerste stap. Wij, dat zijn alle belangengroepen en overheden die de afgelopen twee jaar hebben gewerkt aan een gezamenlijke systeemanalyse van de natuur in het estuarium.

Met de systeemanalyse zijn wij tot een breed gedragen antwoord gekomen op uw centrale vraag: is de natuur robuust en veerkrachtig? In deze brief lichten wij ons antwoord toe en stellen wij de vervolgstappen voor die wij samen met u willen doorlopen.

Systeemanalyse: samen broeden op de Schelde

Het proces van *joint fact finding* heeft ons, met de hulp van wetenschappers, een goed beeld opgeleverd van hoe de natuur in het estuarium ervoor staat. De resultaten hebben wij beschreven in onze Systeemanalyse Natuur Schelde-estuarium; u ontvangt dit rapport als bijlage bij dit advies. De systeemanalyse gaat over de toestand en de trends in de natuur en hoe wij die waarderen.

Wij onderschrijven de systeemanalyse als gezamenlijke *kennisbasis*. Bij het beschrijven van de toestand en de trends hebben we de balans gezocht tussen enerzijds wetenschappelijk juist en anderzijds toegankelijk en beknopt. De kennis over de natuur blijft zich ontwikkelen. **Wij adviseren u geregeld een update van de systeemanalyse te maken, steeds via *joint fact finding* met alle belanghebbenden.**

Hoe staat de natuur ervoor: samen de Schelde verhelderd

De systeemanalyse heeft ons geleerd dat de natuur van het Schelde-estuarium de afgelopen tientallen jaren uiteenlopende veranderingen heeft ondergaan, deels positief en deels negatief. Positief vinden wij vooral de spectaculaire verbetering van de waterkwaliteit in de Zeeschelde sinds het begin van deze eeuw. Ook zien wij dat in het hele estuarium de visstand en de zoogdieren zich goed ontwikkelen. Negatief is in onze ogen het kleine areaal laagdynamische slikken en oevers dat met de huidige dynamiek niet vanzelf zal toenemen. Negatief zijn ook het gestaag dalende aantal overwinterende vogels en kustbroedvogels en de successie van de vegetatie waar vrijwel geen verjonging meer tegenover staat. In zijn algemeenheid laat het estuarium een trend van verstelling en verstarring zien.

Daarnaast maken wij ons zorgen over de vertroebeling die de afgelopen jaren op verschillende plaatsen gemeten is. De kans dat het estuarium “hypertroebel” wordt, is volgens de deskundigen weliswaar klein, maar een kleine toename van de troebelheid kan al ernstig zijn: de primaire productie en het zuurstofgehalte, die zich de afgelopen jaren juist zo goed hersteld hebben, kunnen hierdoor weer dalen. Als dat gebeurt, werkt dat door in het hele ecosysteem.

U heeft ons gevraagd of de natuur van het Schelde-estuarium robuust en veerkrachtig is. Wij hebben robuust en veerkrachtig als volgt geïnterpreteerd: 1) een estuarium dat de natuurwaarden en processen herbergt die karakteristiek zijn voor een estuarium in dit deel van de wereld, 2) een soortenrijk (complex) ecosysteem en 3) natuur die de gevolgen van klimaatverandering en menselijk gebruik kan opvangen. Wij stellen op basis van de systeemanalyse vast dat het Schelde-estuarium hier niet aan voldoet. **Onze conclusie is dan ook dat de natuur in het Schelde-estuarium nog niet voldoende robuust en veerkrachtig is. Wij zijn van mening dat de natuur in het estuarium verbetering behoeft en dat de VNSC daar, samen met ons, actie voor moet ondernemen.**

Vervolgstappen: samenwerken is onze natuur

De systeemanalyse brengt positieve ontwikkelingen en knelpunten in de natuur in beeld. Als belangrijkste knelpunten zien wij het afgenomen areaal laagdynamische slikken, de negatieve ontwikkeling in de vogelstand, de gestage veroudering van de natuur (successie zonder verjonging) en de vertroebeling (een volledig overzicht vindt u in de systeemanalyse). Wij willen samen met u aan deze knelpunten werken, via de onderstaande vervolgstappen. We verzoeken u dit proces te faciliteren, er zelf actief aan mee te doen en - net als bij de systeemanalyse - de benodigde kennis beschikbaar te stellen.

A. Van wenkend perspectief naar actieplan

Wij willen voortvarend toewerken naar een kansrijk en gedragen actieplan voor natuur:

I. Wenkend perspectief

Vertaal de belangrijkste knelpunten én de positieve ontwikkelingen in een wenkend toekomstperspectief voor de natuur en de natuurlijke processen, met duidelijke grensoverschrijdende opgaven en doelen. Wees daarbij ambitieus, maar ook realistisch.

II. Denkbare maatregelen, strategische keuzen

Verken welke maatregelen denkbaar zijn om deze doelen te bereiken. Focus daarbij op de grootste knelpunten zoals hierboven genoemd en behoud de natuurlijke variatie in karakteristieke estuariene processen.

Wij vinden het belangrijk bij de zoektocht naar maatregelen respect te hebben voor alle belangen.

III. Actieplan

Stel een Actieplan op met effectieve maatregelen voor natuur en een prioritering in de tijd. Leg daarbij de verbinding met de maatregelen die nodig zijn voor de thema's Veiligheid en Toegankelijkheid en met de klimaatopgave.

Maatregelen die nu al kansrijk en gedragen zijn, verdienen meteen een plaats in het Actieplan, net als maatregelen die al gepland zijn. Werk daar voortvarend aan verder. De systeemanalyse laat zien dat de maatregelen uit het Sigma-plan zeer positief voor de natuur zijn. Stimuleer ook de totstandkoming van private projecten die bijdragen aan de natuur.

Met de resultaten van de voorgaande stappen en nieuwe inzichten uit onderzoek en monitoring maken we het Actieplan steeds beter en completer.

B. Onderzoeken, monitoren en evalueren

Een aantal knelpunten en ontwikkelingen is nog onvoldoende gekend om ze te kunnen vertalen in opgaven en maatregelen. Dat geldt met name voor de vertroebeling: wat zijn de precieze oorzaken, de gevolgen en de mogelijkheden om de vertroebeling te verminderen? We adviseren deze onderwerpen op te nemen in uw onderzoeksagenda, de onderzoeken snel te starten en de resultaten regelmatig met ons en andere belanghebbenden te bespreken. De nieuwe kennis kan aanleiding zijn om de systeemanalyse, het toekomstperspectief en het actieplan te actualiseren.

Blijf daarnaast de ontwikkelingen in natuur, veiligheid en toegankelijkheid monitoren en evalueer deze ontwikkelingen iedere zes jaar. Let daarbij op een toegankelijke presentatie van de resultaten, zodat alle belanghebbenden op de hoogte blijven en kunnen meedenken.

C. Joint fact finding

De *joint fact finding* zoals wij die het afgelopen jaar hebben meegemaakt, heeft ieder van ons nieuwe inzichten gebracht. Niet alleen door de grote hoeveelheid kennis die de deskundigen hebben gebracht, maar ook door onze gesprekken daarover met elkaar en met de deskundigen. Houd dit proces levend! Geef ons en andere belanghebbenden de ruimte om mee te blijven leren over de natuur van het Schelde-estuarium en mee te denken over knelpunten en oplossingen.

Tot slot: samenwerken in een klimaat van verandering

De afgelopen twee jaar hebben wij een intensief proces doorlopen. In onze groep zijn heel verschillende organisaties vertegenwoordigd met belangen die soms haaks op elkaar staan (of lijken te staan). Dat heeft ons niet belet samen de feiten over de natuur in het Schelde-estuarium te leren kennen, daarover in gesprek te gaan en soms ook pittige discussies te voeren. Dat is gelukt, omdat wij elkaars belangen respecteren én omdat we ons allemaal vinden in dit gezamenlijke motto:

Gezonde Schelde, van levensbelang

Onderdeel uit het uitgebreide verslag van de VNSC-vergadering van 5 juni 2019

Lange Termijn Perspectief Natuur

Peter van Zundert geeft een toelichting.

De VNSC ontwikkelt samen met alle relevante stakeholders een LTP-N. De eerste stap daarin is de uitvoering van een systeemanalyse over de toestand van de natuur en de verwachte ontwikkelingen. Deze fase is nu afgerond. Vandaag liggen volgende documenten voor: de systeemanalyse, het advies van de deelnemers aan de systeemanalyse en een begeleidende brief van de Schelderaad.

Kern van de systeemanalyse is de beantwoording van de vraag of de natuur in het Schelde-estuarium voldoende robuust en veerkrachtig is. En hoewel er positieve ontwikkelingen zijn zoals de verbetering van de waterkwaliteit in met name de Zeeschelde en de goede ontwikkeling van de visstand en de zoogdieren, is de eindconclusie dat *'de natuur in het Schelde-estuarium nog niet voldoende robuust en veerkrachtig is. Wij zijn van mening dat de natuur in het estuarium verbetering behoeft en dat de VNSC daar, samen met ons, actie voor moet ondernemen.'*

In het advies van de deelnemers aan de systeemanalyse van het LTP-N aan de VNSC, wordt een aantal vervolgstappen aan geduid die de stakeholders samen de VNSC willen zetten. Die stappen hebben betrekking op de invulling van leemten in kennis aan de hand van het onderzoeksprogramma van de roadmap (agendapunt 3.1), het periodiek blijven monitoren en evalueren van de ontwikkeling van de natuur in de zesjaarlijkse T-rapportages over de toestand van het Schelde-estuarium en de ontwikkeling van een toekomstperspectief voor de natuur, inclusief de bijbehorende strategische keuzes en denkbare maatregelen.

De systeemanalyse wordt gedragen door de stakeholders maar ZLTO plaatste wel de kanttekening dat de hoofdconclusie uit het rapport van de systeemanalyse de nuance mist dat de natuur zich deels wel goed ontwikkelt. Na een discussie hierover tijdens de laatste bijeenkomst van de Schelderaad op 25 april, werd de formulering van het advies daarom bijgesteld. Nu is het naar mening van ZLTO wel correct geformuleerd in het advies, dat dan ook door haar onderschreven wordt.

Luuk Blom vult aan met de melding dat Natuurpunt ondertussen heeft laten weten niet tevreden te zijn met de manier waarop het advies na het gevoerde proces is bijgesteld. Filip Boelaert benadrukt dat het essentieel is dat alle leden van de Schelderaad zich enerzijds gehoord voelen tijdens het adviesproces maar anderzijds ook dat ze achter het bereikte resultaat kunnen staan. Peter Heij geeft aan dat in elk geval alle stakeholders zich vrij en open moeten kunnen uitspreken en daarin serieus genomen moeten worden. Dan kan het nog steeds voorkomen dat uiteindelijk niet iedereen zich (volledig) kan vinden in het bereikte resultaat, maar dan zijn wel alle belangen betrokken en meegewogen in het eindresultaat.

Luuk Blom zegt toe om te blijven inzetten op een gedragen adviesproces.

Luuk Prevaes geeft het signaal mee vanuit Gedeputeerde Staten Zeeland dat de sentimenten rond ontpoldering nog steeds aanwezig zijn. Hoewel Provincie Zeeland positief oordeelt over de systeemanalyse LTP-N, hecht ze er waarde aan te benadrukken dat ontpoldering geen acceptabele maatregel is om natuurwaarden te versterken.

Het Ambtelijk College neemt hier kennis van.

Besluit:

- Het Ambtelijk College neemt kennis van het rapport Systeemanalyse natuur Schelde-estuarium en het advies daarover van de deelnemers aan de systeemanalyse
- Het Ambtelijk College stemt in met de in het advies voorgestelde vervolgacties:
 - de invulling van leemten in kennis aan de hand van het onderzoeksprogramma van de roadmap en het periodiek blijven monitoren en evalueren van de ontwikkeling van de natuur in de zesjaarlijkse T-rapportages over de toestand van het Schelde-estuarium,
 - de ontwikkeling van een toekomstperspectief voor de natuur, inclusief de daarbij behorende strategische keuzes en denkbare maatregelen.
 - het blijven hanteren van een Joint Fact Finding-aanpak bij het vervolg van dit project.

Link naar het volledige rapport:

<https://www.vnsc.eu/uploads/2019/05/rapport-systeemanalyse-schelde-estuarium-lr.pdf>